

názory & vzdělávání

Wilfried
Martens Centre
for European Studies

Název: MIGRACE – přehled za březen 2020

Autor: Vít Novotný

(přeloženo z anglického originálu; informace v přehledu z drtivé většiny pocházejí z veřejných zdrojů, autor je pouze kategorizuje)

ODEPŘENÍ VSTUPU A PRAVIDLA SCHENGENU

Jednotlivé vlády zemí EU zavedly v reakci na šíření koronaviru různá omezení a opatření.

Ale jen některé z členských států schengenského prostoru informovaly Komisi o opětovném zavedení hraničních kontrol tak, jak jim to nařizuje Schengenský hraniční kodex.

16. března schválily všechny členské státy schengenského prostoru návrh Evropské komise na dočasné omezení cest do EU. Všechny členské země (kromě Irska) a všechny přidružené země schengenu (Island, Lichtenštejsko, Norsko, Švýcarsko) začaly aplikovat schválená opatření. Irsko i Velká Británie zůstaly mimo tento bezpečnostní perimetr.

- Režim vnějších hranic nabízí příležitost koordinovaného postupu mezi členskými státy s cílem omezit globální šíření viru. Vnější hranice EU musí být bezpečnostní hrází pro všechny státy schengenského prostoru.
- Nekoordinovaná cestovní omezení jednotlivých členských států pro jejich části vnějších hranic mohou být neúčinná.
- Dočasné cestovní omezení by se mělo vztahovat na všechny cesty, které nejsou nezbytné pro cestování ze třetích zemí do EU +. Oblast EU + by měla zahrnovat všechny členské státy schengenského prostoru (včetně Bulharska, Chorvatska, Kypru a Rumunska) a čtyři přidružené státy.
- Dočasné cestovní omezení musí osvobodit státní příslušníky všech členských států EU a přidružených států schengenského prostoru za účelem návratu do jejich domovů a jejich rodinných příslušníků; a státní příslušníci třetích zemí, kteří mají dlouhodobý pobyt. Mezi další výjimky patří zdravotničtí pracovníci, hraniční práce a jiná vybraná povolání a osoby, které potřebují mezinárodní ochranu nebo z jiných humanitárních důvodů.

16. března Komise také vydala členským státům pokyny k opatřením pro správu hranic souvisejících se zdravím v souvislosti s COVID-19:

- Členské státy by neměly přijímat opatření, která ohrožují integritu jednotného trhu zboží, dodavatelských řetězců nebo se účastnit jakýchkoli nekalých praktik.
- Členské státy musí vždy přiznat své vlastní občany a rezidenty a usnadnit tranzit dalších občanů EU a rezidentů, kteří se vrací domů.
- Všechny osoby, občané EU a státní příslušníci třetích zemí, kteří překračují vnější hranice za účelem vstupu do schengenského prostoru, podléhají systematickým kontrolám na

hraničních přechodech. Hraniční kontroly mohou zahrnovat také zdravotní prohlídky.

- Členské státy mají možnost odmítnout vstup státním příslušníkům třetích zemí, kteří nejsou rezidenty, pokud vykazují relevantní příznaky nebo jsou zvláště vystaveni riziku infekce a ohrožují veřejné zdraví.
- Členské státy mohou znovu zavést dočasné hraniční kontroly na vnitřních hranicích, je-li to odůvodněno veřejným pořádkem nebo vnitřní bezpečností.
- Musí být zajištěna nediskriminace mezi vlastními občany členských států a tzv. rezidenty EU.

23. března vydala Komise další pokyny s cílem zajistit hladký průchod zboží přes státní hranice.

30. března Komise uveřejnila pokyny, jak provádět dočasná cestovní omezení, usnadňovat repatriace z celého světa a jak řešit lidi na dovolených v zahraničí, kteří se kvůli cestovním omezením nemohou vrátit zpět. Tyto pokyny byly vypracovány s Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex) s podporou Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a Europolu.

- Komisařka pro vnitřní věci Ylva Johanssonová uvedla, že pokyny mimo jiné zajistí návrat domů občanů EU uvízlých v zahraničí. „Na základě pokynů přijatých dnes chceme zajistit, aby všichni pohraniční strážníci na vnějších hranicích EU usnadňovali návrat domů občanů EU uvízlých v zahraničí a aby osoby se základními funkcemi nebo potřebami nebyly zastaveny a zároveň přijaly vhodná a přiměřená opatření zajišťující veřejné zdraví a bezpečnost.“ Státní příslušníci všech členských států EU a přidružených zemí schengenského prostoru, jakož i jejich rodinní příslušníci a osoby s dlouhodobým pobytem v EU nepodléhají dočasnému omezení cestování za účelem návratu domů.

Komise rovněž zopakovala obecné zásady opatření pro správu hranic v reakci na mimořádné situace v oblasti veřejného zdraví:

- Schengenská příručka pro příslušníky pohraniční stráže stanoví, že jakékoli ohrožení zdraví evropských občanů... musí být posouzeno a koordinováno prostřednictvím Výboru pro zdravotní bezpečnost a oznámeno systému včasného varování a reakce, přičemž se zohlední všechna hodnocení rizik provedená Evropským střediskem pro Prevenci a kontrola nemocí.
- Kontroly na vnějších hranicích by měly přispět k tomu, aby hraniční kontroly v oblasti volného pohybu nebyly znovu zaváděny, pokud nejsou nezbytné.

Prezident Macron varoval před koncem Schengenu, protože země jednostranně znovu zavedly dočasné kontroly na vnitřních hranicích. 27. března předsedkyně Evropské komise von der Leyenová odmítla kritiku premiéra Bavorska (CSU), který obvinil Komisi, že neudělala dost pro to, aby udržovala hranice otevřené nebo koordinovala evropskou reakci na krizi koronaviru. Předsedkyně Komise uvedla, že jednostranné uzavření hranic ze strany zemí EU nezastavilo virus, ale zranilo mnoho společností a narušilo důležité dodavatelské řetězce.

20. března Institut pro migrační politiku (MPI) poznamenal, že do více než 130 zemí po celém světě zavedlo uzavření hranic, cestovní omezení, zákazy příletů z určitých oblastí a zvýšené kontroly. Tyto kroky byly původně učiněny, aby se pokusily blokovat COVID-19 v jeho šíření přes hranice. Virus je nyní ve všech koutech světa kromě Antarktidy.

Podle MPI mohou tato opatření zpomalit šíření nemoci, ale tato výhoda je také spojena s obrovskými sociálními a ekonomickými náklady - v podstatě dochází k zastavení mezinárodních vazeb v době, kdy je naopak nutná spolupráce.

Když WHO prohlásila, že EU je epicentrem ohniska, mnoho zemí po celém světě uzavřelo hranice pro všechny držitele cestovních pasů z EU/EHP.

ŘECKO, TURECKO A SÝRIE

Turecká opatření

5. března Die Welt informoval, že migranti uvnitř Turecka byli vyzýváni, aby se vydali na cestu k řecké hranici. Na hranicích turecké bezpečnostní síly vytvořily před řeckým přechodem uzavřený prostor, který je zabezpečen ploty o výšce dva metry. Lidé mohou opustit omezený prostor pouze, aby si mohli nakoupit předražené jídlo za plotem.

Marc Pierini, bývalý vyslanec EU v Turecku, se vyjádřil v tom smyslu, že se jedná o „vůbec první exodus uprchlíků, byť omezený, ale plně organizovaný jednou vládou proti druhé.“

4. března bylo oznámeno, že turecká policie nedovolila těm migrantům, kteří byli zadrženi Řeky, vrátit se na turecké území a že je přinutila vrátit se na hranici.

4. března Turecký ministr vnitra Soyly potvrdil, že Turecko na svých hranicích vyslalo 1000 speciálních sil, aby zabránilo řeckým „zpětným“ migrantům do Turecka, a že Turecko připravuje žalobu u Evropského soudu pro lidská práva ohledně zacházení s přistěhovalci v Řecku.

Podle Deníku N od 5. března turecká policie regulovala tok migrantů před řeckou pozemní hranicí poblíž města Edirne. Policie přivezla některé migranty, včetně dětí a rodin, autobusy, zatímco jiní museli jít na velkou vzdálenost k hranici pěšky. Turecké orgány několik hodin držely migranty mimo samostatný plot uvnitř Turecka, 500 metrů od demarkační linie. Tisíce migrantů zůstaly v pásmu mezi demarkační linií a vnitřním tureckým plotem.

Je evidentní, že migranti procházeli poslední úsek země na turecké straně za pomoci pašeráků. Rodinám migrantů, kteří někdy museli nejprve překročit řeku na tureckém území, než se přiblížili k řecké hranici, nebyla poskytnuta žádná vládní pomoc.

Ukázalo se, že některé videozáznamy popisující aktuální situaci na hranicích ve skutečnosti pocházejí z roku 2015 a ne nutně z turecko-řeckých hranic.

Jeden videozáznam zveřejněný řeckou vládou ukázal, že turecké vozidlo stahuje lanem část plotu postaveného Řeckem na jeho hranici s Tureckem. Turecko získalo tato vozidla během roku 2019, přičemž 75 procent bylo financováno z evropských předvstupních fondů.

Dne 6. března bylo diplomaty EU oznámeno, že se přísun migrantů směrem k Řecku zastavil a že Erdogan souhlasí s podmínkami dohody z roku 2016.

13. března New York Times informovaly, že Turecko ukončilo svou dvoutýdenní operaci na podporu pohybu desítek tisíc lidí směrem do Evropy, a to po tvrdé reakci ze strany řeckých pohraničních stráží a vlažné diplomatické reakci evropských politiků. Migranty na řecko-turecké pozemní hranici začali autobusem transportovat zpět do Istanbulu.

Představitelé Turecka oznámili, že tamní justice odsoudila dohromady na 125 let vězení tři pašeráky lidí za jejich roli při úmrtí syrského batolete Alana Kurdiho v roce 2015. Toto oznámení a další vývoj v týdnu byli experty a evropskými politiky interpretovány jako signál pro Evropu, že turecké orgány jsou opět ochotny hlídat své hranice a zastavit druhou vlnu migrace.

Podle Al-Monitor skončila tzv. Ankarská „uprchlická operace“ 17. března. Většina migračního tlaku však skončila již 6. března. 7. března turecká pobřežní hlídka oznámila, že již nebude uprchlíkům umožňovat plavit se na řecké ostrovy z tureckého pobřeží Egejského moře. Ankaře se ale možná částečně podařilo využít novou „uprchlickou krizi“ k zakrytí svých vojenských ztrát v Idlibu.

18. března Ekathimerini informoval, že střety mezi migranty a řeckou policií pokračují. Odhaduje se, že na hranici stále v té době kempovalo 2000 migrantů. Téhož dne Turecko oznámilo, že uzavírá svých šest pozemních a námořních hraničních přechodů s Řeckem a Bulharskem ve snaze zabránit šíření nového koronaviru.

27. března turecké úřady evakuovaly stovky migrantů, kteří stále čekali na hranici s Řeckem a doufali, že se dostanou do Evropy. Agentura Anadolu uvedla, že migranti čekající na hraničním přechodu v provincii Edirne byli přepraveni v autobusech do státních penzionů, kde byli umístěni do karantény. Na konci karantény se pak následně přesunou do jiných regionů v Turecku.

30. března turecká vláda prohlásila, že „vyřešila velký počet uprchlíků a migrantů, kteří dříve čekali na řeckých hranicích v repatriačních střediscích kvůli obavám z propuknutí koronaviru.“ „Přijali jsme rozhodnutí o uprchlících čekajících na řecké hranici. Přesvědčili jsme uprchlíky o této možnosti a všechny jsme usídlili v repatriačních centrech. Poslali jsme téměř 5800 lidí do repatriačních center napříč devíti provinciemi. Až epidemie skončí, mohou se zase vrátit.“

Řecká a bulharská opatření

8. března Řekové rozšířili svůj plot na hranici s Tureckem. Athény obvinily tureckou policii, že rozdává nářadí a nástroje na odstranění drátěných plotů migrantům.

Řecký ministr pro přistěhovalce a azyl Notis Mitarachi uvedl, že státní podpora uprchlíkům bude drasticky snížena a po zajištění azylu budou požádáni, aby opustili tábory. „Ubytování a výhody pro

ty, kterým byl udělen azyl, budou přerušeny do jednoho měsíce. Od té doby budou muset pracovat, aby získali prostředky na živobytí. Díky tomu je naše země pro migrační toky méně atraktivní destinací.“

Organizace Human Rights Watch informovala, že Řecko zadržovalo 450 migrantů v trupu námořního plavidla v přístavu Mytilene na ostrově Lesbos, aniž by jim umožnilo podat žádost o azyl. Většina zadržovaných byli Afghánci. Zadržení se během dne přesunuli z lodi do doku a v noci zpět na loď. Řecké orgány odepřely nejméně 625 lidem, kteří přijeli na ostrov Lesbos mezi 1. a 18. březnem 2020, právo na azyl, uvedla organizace Human Rights Watch.

6. března Finacial Times uvedly, že lidé stále připlouvali na nafukovacích člunech na řecké ostrovy „pod dohledem přístavní policie“. Řecká vláda zavedla novou politiku přepravy nových příchozích do severního Řecka a ponechala je až 25 dní v bývalém vojenském táboře, než je deportovala do země původu. Vládní úředník uvedl, že syrské rodiny pravděpodobně nebudou poslány zpět. "Postupně přesouváme lidi na loď potom, co ukončí proceduru policejní identifikace. Podle nových pravidel nikdo z nelegálně přicházejících nezůstane na ostrově Lesbos." Přísná opatření Atén odrážejí zvýšené napětí mezi místními obyvateli a migranty na ostrově, který je domovem pro přibližně 24 000 žadatelů o azyl. Většina z nich žije ve špatných podmínkách v přeplněném přijímacím středisku Moria a rozlehlém stanovém táboře v nedalekém olivovém háji.

Turecko obvinilo Řecko z používání ostré munice proti migrantům. Jeden ze zraněných mužů, Adel Jaber z Íránu, řekl: „Hodili jsme na ně kameny (řecké síly), protože neotevřeli hranici. Pak vypálili slzný plyn. Protože slzný plyn nezabral, vytáhli pušky a stříleli na nás puškami“. Mluvčí řecké vlády označil informace o použití ostré munice za „tureckou propagandu“. Použití řeckých projektilů s dlouhým doletem slzného plynu, které létají s větší silou a mají špičatou špičku, však ohrožuje životy lidí. Turecké noviny tvrdily, že řecké pohraniční jednotky začaly používat „zelený laser“ k poškození očí migrantů.

Dne 10. března bylo oznámeno, že na žádost řecké vlády bulharské orgány uvolnily z přehrady do řeky Evros více vody. Cílem bylo ztížit migrantům přechod z Turecka do Řecka.

Řecko v táborech pro migranty přijalo nouzová opatření s cílem zabránit propuknutí koronaviru. Jedním z hlavních doporučení, jak zabránit ohniskům, je pravidelné umývání rukou. Ale např. v táboře Moria byl jeden vodovodní kohoutek pro přibližně 1300 lidí. Řecká vláda následně oznámila,

že v rámci snahy o zlepšení provozu v těchto zařízeních přebírá nad nimi kontrolu ministerstvo pro migraci a azyl.

V současné době mnohé z nich fungují pod dohledem mezinárodních organizací nebo nevládních organizací.

Opatření EU (a dalších členských států)

2. března Agentura Frontex přijala řeckou výzvu k zahájení rychlé hraniční intervence Evros 2020 na turecké hranici. Příslušníci z jiných operací agentury Frontex byli převedeni do Řecka.

12. března bylo na pozemní hranici rozmístěno 100 příslušníků pohraniční stráže agentury Frontex (spolu s 11 plavidly a dalším zařízením, v té době Frontex disponoval v Řecku již 500 příslušníky agentury). Kromě toho se členské státy zavázaly, že poskytnou technické vybavení, včetně plavidel, námořních dozorových letadel a vozidel s termo viděním.

Přibližně 9. března začali Řecku pomáhat dvě další monitorovací letadla Frontexu. Podle ředitele agentury Frontex Fabrice Leggeriho: „Od příštího roku se budeme moci spolehnout na prvních 700 důstojníků stálého sboru evropské pohraniční a pobřežní stráže, abychom v případě rychlého zásahu mohli poskytnout operační flexibilitu. Dnes jsme zcela závislí na členských státech EU a přidružených zemích schengenského prostoru.“

Na bulharsko-turecké hranici bylo nasazeno 60 příslušníků agentury Frontex.

V reakci na řeckou hraniční krizi Chorvatsko, předsedající v této době EU, uspořádalo konzultaci v rámci mechanismu integrované reakce na politické krize (IPCR). Všechny členské státy EU se zavázaly podpořit Řecko. (Mechanismus IPCR je součástí pohotovostního plánování EU). Umožňuje předsednické zemi koordinovat politickou reakci na mimořádné situace.

Předsedkyně Komise von der Leyenová požádala členské státy o pomoc s řešením problémů nezletilých migrantů bez doprovodu na řeckých ostrovech. Uvedla, že Francie, Portugalsko, Lucembursko, Finsko a Německo vyjádřily ochotu přesídlit některé z těchto migrantů.

Německá vládě se podařilo vytvořit „koalici ochotných“, která se nebránila převzít děti z řeckých uprchlických táborů. Tento plán měl pomoci 1 000 - 1 500 dětem identifikovaným jako děti se zvláštní potřebou. To znamená buď děti bez doprovodu mladší 14 let, nebo děti, které potřebují naléhavou lékařskou pomoc. Návrh zůstal v řeznu po propuknutí epidemie Covid-19 tzv. zatím u ledu. Některé státy, například Nizozemsko, pak i odmítly účast na tomto projektu.

(pozn. 18. 4. v německém Hannoveru přistálo letadlo se 47 nezletilými migranty z táborů na řeckých ostrovech. Nejprve si musí odbyt dva týdny v karanténě v Dolním Sasku. S odkazem na tamní úřady o tom informovala agentura DPA. Mladí migranti pocházejí většinou především z Afghánistánu a ze Sýrie, v průměru je jim 13 let. Po skončení karantény si je mezi sebe rozdělí jednotlivé spolkové země).

Přistěhovalcům na řeckých ostrovech se nabídne 2 000 EUR na osobu, aby se vrátili domů v rámci dobrovolného režimu, který zavedla EU, s cílem zmírnit zoufalé podmínky v táborech. Tato částka je více než pětinasobek obvyklé částky nabízené migrantům na pomoc při obnově jejich života v zemi jejich původu v rámci programů dobrovolného návratu organizovaných Mezinárodní organizací pro migraci Organizace spojených národů (IOM). Nabídka bude trvat jeden měsíc, protože se Komise obává, že by otevřený režim přilákal do Evropy více migrantů. Nevztahuje se na uprchlíky, kteří jsou bez domova. K návratu má motivovat migranty hledající lepší životní úroveň, aby opustili ostrovy. Komisařka Ylva Johanssonová uvedla, že tento režim je „příležitostí pro tuto cílovou skupinu“ a dodala, že IOM bude tento program provozovat s agenturou Frontex. „...ekonomičtí migranti, kteří možná vědí, že nedostanou kladné rozhodnutí o azylu, by o to mohli mít zájem.“

Dohoda mezi EU a Tureckem

28. února Evropská komise oznámila, že stávající dohoda o migraci mezi EU a Tureckem stále trvá. "Turecké úřady oficiálně potvrdily, že nedošlo ke změně oficiální politiky." Turecké ministerstvo zahraničních věcí také vydalo prohlášení, v němž uvedlo, že se politika Turecka nezměnila, stejně jako ministr zahraničních věcí Mevlüt Cavusoğlu.

28. února Řecko na zasedání Rady NATO požádalo, aby NATO vyvinulo tlak na Turecko, aby pokračovalo v plnění dohody EU-Turecko. Tuto žádost zamítly Spojené království, Německo, USA a Francie. Na stejném zasedání Řecko pak vetovalo pomoc NATO při zřízení neletové zóny nad Idlibem.

Turecký ministr zahraničních věcí Mevlüt Cavusoğlu uvedl, že dohoda o migraci bude pozastavena, dokud nebude s EU dosaženo liberalizace víz. 3. března turecké velvyslanectví při EU uvedlo, že „Tato změna politiky (týkající se uprchlíků, kteří jdou do Řecka), bude trvat, dokud si EU a členské státy

nevzpomenou na své nesplněné závazky a také projeví ochotu udělat to, co je nezbytné pro řešení základních příčin utrpení v Idlibu.“

6. března ministři EU v Záhřebu odmítli navýšit finanční pomoc Turecku za stávajících podmínek dohody. Např. Německo dlouhodobě prosazuje větší finanční podporu Turecka, aby se zabránilo jakémukoli opakování evropské migrační krize z roku 2015. V minulosti se mluvilo přibližně o 1 miliardě EURO ze současného rozpočtu EU pro Turecko.

6. března Vysoký představitel EU Josep Borrell řekl, že „obě strany se neshodly na tom, jak dohoda funguje, ale že Brusel vyplatí do konce roku zbývající prostředky (v takovém případě by EU ve srovnání s existujícím harmonogramem ve skutečnosti urychlila vyplácení finančních prostředků).

9. března se předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová a předseda Evropské rady Charles Michel setkali s prezidentem Recep Tayyipem Erdoganem. Von der Leyenová potvrdila, že dohoda mezi EU a Tureckem je stále platná. Předsedkyně dále uvedla, že obě strany se v dohodě z roku 2016 pokusí „doplnit chybějící části.

17. března pomocí telekonference řešili představitelé Turecka, Německa, Francie a Spojeného království nejnovější situaci v syrské povstalecké severní provincii Idlib a situaci uprchlíků na hranici Turecka a Řecka. Kancléřka Merkelová uvedla, že Německo poskytne Syriánům v Idlibu 125 milionů eur. Signalizovala také podporu Berlína, aby se zahájily rozhovory o modernizaci celní unie s Tureckem. Evropští vůdci vyzývali Erdoğana, aby zmírnil tlak na řecké hranice. Merkelová rovněž ocenila dohodu mezi Tureckem a Ruskem z 5. března o obnovení křehkého příměří v Idlibu.

Server Politico uvedl, že „ze šesti miliard EURO, které EU přislíbila v rámci dohody, bylo zatím podepsáno pouze 4,7 EUR, zatímco v rámci budoucího dlouhodobého rozpočtu EU se zatím nepředpokládají žádné prostředky (na novou dohodu). "Problém je v tom, že kvůli vydírání Turecka bude získání dohody z Evropské rady obtížnější," uvedl Pierini, analytik Carnegie Europe.

Počty migrantů

Počty migrantů, kteří přešli z Turecka, se podle různých údajů liší. Podle údajů Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) byl k 23. březnu celkový počet, který do roku 2020 přešel do Řecka, 8 826 osob.

Naproti tomu kancelář guvernéra v turecké západní provincii Edirne 17. března oznámila, že od 28. února vstoupilo na území EU 147 132 migrantů. 26. března turecké ministerstvo vnitra uvedlo 150 600 migrantů.

Oficiální prohlášení a pozice

Turecko

Začátkem března prezident Erdogan předal NATO seznam žádostí, včetně větší letecké podpory na turecko-syrské hranici, více průzkumných letadel, průzkumné drony a více lodí ve východním Středomoří a uvedl, že "krize pramenící ze Sýrie ohrožuje region a dokonce celou Evropu," a poukázal tak na události na řecko-tureckých hranicích. Zároveň směrem k EU dodal, že "žádná evropská země si teď nemůže dovolit luxus zůstat lhostejným."

11. března agentura Reuters informovala, že Erdogan obvinil řecké bezpečnostní síly z toho, že se chovají jako nacisté, když použili sílu proti migrantům.

Podle Financial Times prezident Erdogan 4. března uvedl, že jediný způsob, jak vyřešit tento problém, je pomoci Turecku zastavit útok rusko-syrských v Idlibu, který vyvolal humanitární krizi na východní hranici Turecka.

I přes pozdější přestěhování migrantů z řeckých hranic turecký ministr vnitra Süleyman Soyul v jednom z rozhovorů uvedl, že jakmile skončí současná pandemie nemoci COVID-19, Turecko nepřestane vyvíjet tlak na Evropu kvůli migrantům.

22. března pro Financial Times Turecký ministr zahraničních věcí Mevlut Cavusoglu uvedl, že „EU je světovou velmocí v dodržování mezinárodního řádu založeného na pravidlech. Ale pokud něco neudělá ohledně zacházení s uprchlíky v Řecku, tuto pozici ztratí. Dlouho jsem EU varoval, aby se nespokojila s výzvami, kterým čelí, včetně vzestupu extremismu, xenofobie, islamofobie a antisemitismu. Vyzývali jsme k přepracování mezinárodního systému, který by zvládl obrovské vysídlení lidí, kteří uprchli před konflikty, jako je Sýrie. Nemůžeme dále pokračovat v ochraně hranic NATO a Evropy samy. Proto jsme minulý měsíc prohlásili, že Turecko nemůže absorbovat žádné další uprchlíky, ať už ze Sýrie nebo z jiných zemí, a už bychom nezabránili těm, kteří již jsou v naší zemi, aby odešli. Turecko nikdy nebylo jejich cílovou destinací; nemůžeme je nutit, aby zůstali v Turecku.

Řecko

Oficiální pohled řecké vlády a její výklad událostí je následující:

- Turecká armáda přikázala a pomohla migrantům přestěhovat se na řecké hranice.
- Turecké zpravodajské agentury začaly tvrdit, že řecké hranice jsou otevřené.
- Migranti používali turecký slzný plyn proti řecké policii.
- Tureckem byla nabízena bezplatná doprava na řecké hranice.
- Turecká strana se podílela na šíření desinformací.

Řecký premiér Mitsotakis uvedl, že EU „nevyužila čas od poslední migrační krize k efektivnímu řešení situace“. Při jiné příležitosti navrhl, aby Erdogan zvážil další možná zlepšení, jako jsou např. společné hlídky, které kontrolují tok migrantů na turecké hranici. Zdůraznil také, že repatriace těch, kteří nelegálně vstoupili do Řecka, by měla být možná jak z pevniny, tak i z řeckých ostrovů.

27. března řecká vláda uvítala, že turecké úřady přesunuly migranty od hranice. "Kapitola se možná uzavírá, ale tato bitva bezpochyby pokračuje," řekl premiér Mitsotakis. „Podařilo se nám zajistit ale velmi důležitou věc pro naši zemi a pro Evropu. Schopnost a účinnost střežení našich pozemních hranic i hranic na moři “

Řecký ministr zahraničních věcí Nikos Dendias 29. března pro Financial Times uvedl, že Turecko se snaží „spojit [migrační spolupráci mezi EU a Tureckem] s podporou EU pro své větší neosmanské projekty v severní Sýrii a dále a chce získat více finančních prostředků. Více než 60 procent osob zatčených za nelegální překročení řecké hranice byli ale Afghánci. Méně než 10 procent byli Syřané a dokonce v Turecku žili již roky. “

Představitelé EU a orgány EU

3. března na společné tiskové konferenci premiérů Řecka, Chorvatska, prezidenta Řecka, předsedy Evropské rady a předsedkyně Evropské komise v pohraničním městě Orestida vyjádřila von der Leyenová podporu řeckým orgánům a agentuře Frontex. Vyjádřila také soucit s migranty, kteří byli falešnými sliby nalákáni do této pro ně velmi zoufalé situace. Prioritou bylo zajistit pořádek na řecké vnější hranici, která je také evropskou hranicí.

Konkrétní opatření:

- Agentura Frontex připravila rozmístění jedné pobřežní hlídkové lodi a šesti pobřežních hlídkových plavidel, dvou helikoptér, jednoho letadla a tří termovizních vozidel. 100 dalších příslušníků pohraniční stráže na moři a na pevnině, kteří se připojili k současným 530 pohraničnickům.
- Komise poskytne Řecku finanční pomoc ve výši 700 milionů EUR, která bude zahrnovat 350 milionů EUR, které byly okamžitě k dispozici, plus

dalších 350 milionů EUR, které lze požadovat v rámci rozpočtu.

- Na žádost Řecka Komise zahájila mechanismus civilní ochrany. Díky tomu by Řecko mohlo získat pomoc, pokud jde o zdravotnické vybavení, lékařské týmy, stany, příkrývky atd.

Ti, kteří se snaží otestovat jednotu Evropy, budou zklamáni, zmínila předsedkyně Komise.

3. března Evropská komise odmítla komentovat řecké rozhodnutí o pozastavení žádostí o azyl a prohlásila, že Komise není soud. Komise rovněž uvedla, že nemůže posoudit, zda pohraniční stráž EU Frontex bude muset dodržovat řecké příkazy. Podle zákona musí totiž úředníci agentury Frontex zajistit přístup k azylovému řízení osobám, které potřebují mezinárodní ochranu. Později von der Leyenová uvedla, že právo na azyl musí být na řeckých hranicích respektováno.

Také komisařka pro vnitřní věci Johanssonová vyzvala Řecko, aby zrušilo pozastavení žádostí o azyl.

Ministři spravedlnosti a vnitřních věcí se sešli 4. března. Vyjádřili solidaritu s Řeckem, Bulharskem, Kypru a dalšími členskými státy, které by mohly být podobně postiženy.

Na plenární rozpravě s komisařkou Johanssonovou a představiteli chorvatského předsednictví Rady většina MEPS kritizovala tureckého prezidenta Erdogana za zneužití utrpení lidí pro svoje politické cíle. Mnozí také zdůraznili, že uprchlická krize v roce 2015 se nesmí opakovat, a trvali na tom, že EU musí aktualizovat pravidla pro získávání práva na azyl.

Vysoký představitel EU Borrell „sdělil“ migrantům následující zprávu: „Nechodte na hranici - hranice není otevřená.“

Členské státy EU

Bulharský premiér Borisov se připojil k tureckému prezidentovi Recep Tayyip Erdoganovi a obvinil EU z kolapsu uprchlické dohody v roce 2016. Trval na uvolnění finančních prostředků.

Evropská komise trvala na tom, že peníze vyplatila v plné výši, i když organizacím na pomoc uprchlíkům, a nikoli přímo tureckému státu.

Chorvatský premiér Andrej Plenković zopakoval slova von der Leyenové: „Řecko je nyní štítem vnější hranic Evropské unie a garantem stability pro celý evropský kontinent.“

Rakouský ministr vnitra Karl Nehammer řekl pro ORF: „Maďarsko nás ujistilo, že bude chránit své hranice, jak nejlépe dokáže, stejně tak i Chorvatsko.“ Chorvatský premiér Andrej Plenković 2. března řekl, že jeho země udělá vše, co je v jejích silách, aby pomohla chránit vnější hranici EU. Chorvatský prezident Milanović, který byl v době migrační krize v roce 2015 předsedou vlády, řekl, že opakování událostí z roku 2015 nesmí být možné.

Rakousko uvedlo, že podpoří Řecko a pošle posily ke střežení hranic. Premiér Kurz oznámil, že kromě personální a materiální pomoci bude Rakousko podporovat Řecko humanitární pomocí v hodnotě jednoho milionu EUR pro uprchlíky, kteří v současnosti žijí na řeckých ostrovech a na hranicích země.

Německá kancléřka Angela Merkelová kritizovala kroky Turecka na řeckých hranicích. Merkelová rovněž uvedla, že dohoda mezi EU a Tureckem musí pokračovat. Německý ministr zahraničních věcí dodal: „Nesmíme dovolit uprchlíkům, aby se stali hračkami geopolitických zájmů. Bez ohledu na to, kdo se o to snaží, musí vždy počítat naším odporem.“

Bulharský ministr obrany Karakachanov vyjádřil nespokojenost s plány řecké vlády na vybudování uzavřeného migračního centra poblíž hranice mezi oběma zeměmi a prohlásil, že tato myšlenka je „absurdní“. Tento komentář byl reakcí na nedávný plán řecké vlády na vybudování zařízení v severní oblasti Serres, které by hostilo migranty, kteří nelegálně vstoupili do země od 1. března a jsou

připraveni k okamžitému vyhoštění. Bulharsko má podél své hranice s Tureckem ploty v délce 259 kilometrů.

Řecko mělo v plánu, že středisko Serres bude sloužit jako shromažďovací zařízení před tím, než budou migranti deportováni do jejich domovských zemí.

Ministerští předsedové V4 na svém setkání ocenili Řecko za ochranu vnějších hranic EU a nabídli jim pomoc. Premiér Orbán uvedl, že desítky tisíc migrantů překročily řeckou hranici a že pomoc potřebují také balkánské státy.

Podle Financial Times „Atény požadovaly od EU tvrdé odsouzení Turecka, ale setkaly se s odporem Berlína a Haagu, které chtějí udržovat dobré vztahy s Ankarou.“

Německá zpravodajská služba (BND) potvrdila, že turecká služba byla „zapojena“ na hranicích, mezi vzbouřenými migranty totiž byli i turečtí státní příslušníci.

Kypr uvedl, že pošle bezpečnostní síly na řecko-tureckou pozemní hranici v Evrosu, aby ji pomohl chránit.

USA

USA se připojily k EU a odsoudily turecké aktivity. Americký velvyslanec v Turecku David Satterfield prohlásil, že bombardování Ruska v Idlibu mělo za cíl vytvořit tlak na uprchlíky na Turecko. Rusko používalo uprchlíky jako svou „hlavní páku“ v regionu. Záměrem [syrského] režimu je vytlačit tyto lidi ze země a nechat je na trvalo odejít. Americký generál toto tvrzení podpořil: „Rusko a Assadův režim společně úmyslně využívají migraci proti EU.“ Američtí diplomaté na výzvu Turecka, aby NATO prosadilo bezpečnou zónu pro uprchlíky v Idlibu, reagovali velmi vlažně. Mezi další možnosti pak patřily transfery zbraní USA do Turecka a nový „balíček sankcí“ proti Sýrii a Rusku.

USA zároveň uvedly, že členské země NATO, zejména pak Evropské země, musejí jednat společně, aby poskytly podporu Turecku, aby čelily obtížím vyplývajícím ze syrského konfliktu.

OSTATNÍ AKTÉŘI

Skupina lékařů, která letěla na ostrov Lesbos, aby se dobrovolně přihlásila v táboře Moria, popsala, jak byla nucena opustit tábor kvůli vlastní bezpečnosti. Úřady informovaly o tom, že sklad provozovaný nevládními organizacemi na ostrově Chios, kde se ukládaly šaty a přikrývky, celý vyhořel. Policie informovala, že zajistila pracovníky nevládních organizací, kteří na tureckém pobřeží pomáhali převaděčům a obchodníkům s lidmi.

KOMENTÁŘ

(Na rozdíl od představitelů EU a většiny členských států byly ostatní reakce vůči EU spíše kritické, viz níže).

Podle Alberta Alemanna, profesora evropského práva na HEC University of Paris, představuje řecké rozhodnutí „zjevné porušení evropského azylového práva a mezinárodního humanitárního práva.“

Komentář vlivné neziskové organizace Oxfam ve Financial Times poukazuje na to, že „Ursula von der Leyenová, předsedkyně Evropské komise, označila Řecko za „štít“ hájící hranici EU proti migrantům - přestože tisíce uprchlíků se snažily přežít jen zimu v otřesných podmínkách. Tato nebezpečná rétorika podporuje příběh o tom, že migranti jsou hrozbou a podněcují rasismus v celé Evropě. Je těžké pochopit, že na jedné straně EU chce vytvořit spravedlivý azylový systém, který respektuje lidská práva, na druhé straně komisaři a šéfové národních vlád mluví, jako kdyby šli do války.“

Podle EUobserveru byly na podzim roku 2019 bombové útoky syrského režimu „zaměřeny na školy, nemocnice a hustě obydlené oblasti, a to především kvůli dvěma účelům: jednak co nejdříve demoralizovat obyvatele žijící v oblasti, a pak zahájit novou vlnu uprchlíků směrem do Turecka a do Evropy. Do konce ledna 2020 přešlo tureckou hranici téměř jeden milion uprchlíků, kde žijí v improvizovaných táborech v mrazivém počasí. Turecko otevřelo své hranice, aby „probudilo“ Evropu a přinutilo ji podpořit Erdoğana v jeho jednáních s Putinem.

Bodo Weber pro EUobserver uvedl: Krize na řeckých hranicích byla vlastně vyrobena v EU. Navzdory stupňujícímu se krveprolití v Idlibu EU totiž neměla žádný plán jak pokračovat ve financování zvyšujícímu se počtu syrských uprchlíků v Turecku.

Evropská rada pro uprchlíky a emigranty zdůraznila, že překračovat hranice a hledat mezinárodní ochranu není nelegální. Podle EUobserveru Evropská komise jen ukazuje, že není způsobilá dodržovat smlouvy.

Kenneth Roth, výkonný ředitel organizace Human Rights Watch, kritizoval Řecko za nepřijetí žádostí o azyl migrantů a EU za podporu této politiky. „Skutečným problémem však bude, až se k současným uprchlíkům připojí tři až čtyři miliony civilistů z provincie Idlib. Vše závisí na tom, zda evropské mocnosti vyvinou na Putina dostatečný tlak v podobě cílených sankcí vůči významným ruským představitelům.“

Dále podle organizace Human Rights Watch uvedla, že „řecké bezpečnostní síly a neidentifikovaní ozbrojení muži na řecko-turecké pozemní hranici zadrželi, napadli, sexuálně napadli a okradli žadatele o azyl. Poté je přinutili odejít zase zpět do Turecka“.

Podle New York Times si Evropa po poslední migrační krizi z roku 2015 pouze koupila čas. Prostě ten čas nevyužila velmi dobře. Mark Leonard, ředitel Evropské rady pro zahraniční vztahy, prohlásil že "Evropa je opět pasivní po celou dobu krize v Idlibu, která byla předvídatelná." Na druhou stranu "navzdory vydírání je Turecko klíčovým členem NATO." Její síly se snaží zabránit masakru v Idlibu. A také brání libyjskou vládu podporovanou OSN.

"Je zřejmé, že v Evropě skutečně roste příliv islamofobie," řekl Ahval Ayhan Kaya, profesor politiky na Istanbulské univerzitě Bilgi. "A teď se to ještě zhoršuje."

Podle Nathalie Tocci, „si Erdogan musí být vědom toho, že bez ohledu na to, kolik Evropanů se bojí nového přílivu uprchlíků, mají v EU ještě větší strach z toho, že se ocitnou v „syrské bažině“. Jak uvedl vysoký představitel EU Josep Borrell, evropská vynucená bezletová zóna v Sýrii není ničím jiným než zbožným přáním. Erdogan se snažil odvrátit pozornost veřejnosti od ztrát na bojišti [v Idlibu]. A vybral si pro to svůj oblíbený boxovací pytel - EU...

Pravda ale také je, že dohoda o migraci mezi EU a Tureckem nebyla nikdy implementována tak, jak se původně předpokládalo. Původně to měl být balíček, který zahrnoval liberalizaci víz EU, modernizaci celní unie EU-Turecko, otevření nových přístupových kapitol a režim přesídlení migrantů 1:1. Existuje mnoho důvodů, proč EU s Tureckem nerealizovala liberalizaci víz nebo přístupová jednání. Některé z nich jsou zřejmé, například nedostatek v úsilí v procesu demokratických reforem a spíš obrat směrem k autoritářskému režimu. Neexistuje však absolutně žádný relevantní důvod pro to, aby za čtyři roky bylo legálně přesídleno pouze 25 000 uprchlíků na území, kde žije 450 milionů lidí. Jediná cesta vpřed je jasná: Brusel by měl usilovat o vytvoření vztahu zaměřeného na budování modernizované celní unie, která rovněž předpokládá nový migrační balíček, v němž leží jak podpora, tak přesídlení. “

„Řecké-turecké détente je jedním ze základních kamenů geostrategických vztahů v jihovýchodním Středomoří - a potenciál tohoto kolapsu by měl být mementem pro celý region a západní spojení," řekl Ian Lesser, viceprezident německého Marshallova fondu. "Jakmile někdo otevře Pandořinu skříňku v prostředí, kde jsou různé skupiny, pobřežní strážce, obchodníci s kriminalitou, mnoho hráčů, kteří nejsou plně pod kontrolou vlády, je vždy možné, že se to pokazí“

VŠEOBECNĚ

9. března předsedkyně Komise Ursula von der Leyen na tiskové konferenci věnované jejím 100 dnům ve funkci uvedla, že: „Ti, kteří se v posledních dnech ptali připravenost evropských kapacit, říkám velmi jasně, že jsme dnes v Evropské unii mnohem lépe připraveni ve srovnání s rokem 2015. Proto jsme také v tuto chvíli schopni Řecku pomoci. Ale stále nejsme dostatečně připraveni. Místopředseda komise Schinas a komisařka Ylva Johansson se poradily se všemi 27 členskými státy, aby se shodly na společném postupu. A hned po Velikonocích předložíme nový evropský pakt o migraci. Už jsme s tím skoro hotoví a po Velikonocích to předložíme. “

Místopředseda komise Schinas a komisařka Johanssonová při různých příležitostech například navrhli, aby:

Bylo možné azylové řízení urychlit, rychle určit a vrátit osoby, které nemají právo na azyl, k tomu je ale nutná „povinná flexibilní solidarita“, kde by nedostatek příspěvku členského státu v jedné oblasti (například přijetí žadatelů o azyl na jeho území) musel být kompenzován příspěvkem v jiné oblasti (například finanční nebo logistická)

V Itálii, ale i jinde, byly služby pro migranty a žadatele o azyl v důsledku nárůstu Covid-19 pozastaveny.

Portugalsko oznámilo, že se s veškerými cizinci v zemi, u kterých se čeká na vyřízení žádosti, bude od 30. března do 1. července zacházeno jako s trvalými obyvateli.

AZYL

Eurostat uveřejnil údaje o azylu za rok 2019. 612 700 žadatelů o azyl podalo žádost o mezinárodní ochranu v některé ze zemí EU. Tento počet znamenal nárůst o 63 700 žadatelů ve srovnání s předchozím rokem (z 549 000 v roce 2018 až 612 700 v roce 2019). Hlavními zeměmi původu byly Sýrie, Venezuela, Kolumbie a Afghánistán. Hlavními cílovými zeměmi byly Německo, Francie, Španělsko a Řecko.

Od roku 2015 přijaly unijní členské státy řadu nástrojů a opatření k řešení dlouhodobých strukturálních nedostatků ve svých azylových systémech. Mezi tyto přístupy patří např. zřízení „středisek prvního příchodu“ za účelem rychlé registrace a zajištění ubytování pro nově příchozí v Německu či ve Francii, implementace „pracovatelských středisek“ ve Švýcarsku, aby byly všechny zúčastněné strany zapojené do azylového řízení pod jednou střechou atd. Nedostatky azylových systémů v celé Evropě však stále přetrvávají.

Začátkem března bylo oznámeno, že albánští občané pokračují v repatriaci, jejichž žádosti o azyl ve Francii a Lucembursku selhaly. Albánští cestovatelé mohou do schengenského prostoru cestovat bez víz. Albánská vláda vydala prohlášení: „Ministerstvo vnitra a státní policie znovu apelují na všechny občany, kteří mají v úmyslu cestovat do schengenského prostoru za účelem azylu, nevynakládejte žádné zbytečné úsilí, protože šance na získání azylu v Evropském společenství Unie se rovná nule.“

Maďarsko oznámilo, že pozastaví přijímání žadatelů o azyl u dvou hraničních přechodů se Srbskem. "Pozorujeme určité spojení mezi pandemií a nelegálními migranty," řekl poradce pro národní bezpečnost na tiskové konferenci, aniž by poskytl jakékoli údaje na podporu jeho tvrzení.

Podle Geralda Knause si maďarský premiér už zvykl na myšlenku pozastavení azylových zákonů a „nyní tuto krizi využívá k jeho definitivnímu pozastavení“.

Podle maďarského helsinského výboru toto opatření v podstatě „ukončuje právo na azyl, protože tyto dva tranzitní body jsou jediné, kde lze o něj požádat.“

V Itálii, Belgii ale i jinde se zpracování žádostí o azyl zpomalilo, nebo úplně pozastavilo z důvodu nárůstu COVID-19. Italské soudy jsou uzavřeny.

Německo v březnu pozastavilo relokační procesy všech uprchlíků, včetně těch z Turecka.

(pozn. 18. dubna přistálo letadlo se 47 nezletilými migranty z táborů na řeckých ostrovech).

Evropské země mají obavy o zemědělskou produkci, kvůli nedostatku pracovní síly. Ta byla tvořena převážně migranty.

NELAGÁLNÍ MIGRACE A SPRÁVA HRANIC

Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josep Borrell oznámil ukončení operace Sophia a ocenil její výsledky. Sophii nahrazuje operace EUNAVFOR MED IRINI. IRINI, (řecky „mír“), bude mít za svůj hlavní úkol dohlížet na dodržování zbrojního embarga OSN. Míse bude moci zejména provádět inspekce plavidel na volném moři u pobřeží Libye, u nichž je podezření, že přepravují zbraně nebo související materiál do Libye. Vedlejší úkoly EUNAVFOR MED IRINI také budou: sledovat a shromažďovat informace o nedovoleném vývozu ropy z Libye a přispívat k budování kapacit a výcviku libyjské pobřežní stráže a námořnictva, vymáhání práva na moři a přispívat k narušení obchodního modelu sítí pro pašování lidí a obchodování s lidmi prostřednictvím shromažďování informací a hlídkování letadly. IRINI povede admirál Fabio Agostini jako velitel operace EU a jeho sídlo bude v Římě.

New York Times informovaly o nových opatřeních používaných libyjskou pobřežní stráží, která nařizovala komerčním lodím vyzvednout migranty a poté je vrátit do Libye.

Libyjská pobřežní hlídka vrátila do Libye dřevěnou loď přepravující 49 migrantů poté, co uvízla v maltských vodách. Mezinárodní organizace pro migraci znepokojilo „zjevné porušení mezinárodního

námořního práva“. [Všimněte si, že dokud nebyla na podzim 2019 podepsána dohoda s Libyí, migranti nebyli vraceni zpět do Libye.]

Podle Financial Times, který se v této věci obrátil na Transnational Institute (TNI), se množí obvinění z násilí vůči migrantům na vnější hranici EU. ‘Rozhovory s 25 migranty a několika organizacemi naznačují, že bití a nucení žadatelů o azyl, aby se vrátili do země původu – se stávají systémovou záležitostí, přestože porušují právní předpisy EU. Násilí roste s tím, jak se migranti snaží najít nové cesty. Uprchlíci např. popisovali, jak byli pronásledováni drony.

Agentura Evropské pohraniční a pobřežní stráže Frontex uvedla, že její hlídky čelí násilí ze strany migrantů, kteří na ně házejí kameny, jak se např. stalo na řecké hranici.

V Itálii, ale i jinde byla kvůli nákaze pozastavena repatriace nelegálních migrantů.

ASIE

Vzhledem k pandemii po celém světě byla věnována malá pozornost nebezpečí ze Středního východu, zejména Sýrie a sousedních zemí.

AFRIKA

V důsledku nemoci COVID-19 africké země přistoupili ke kontrole přiletů z evropských zemí.

Evropská komise a vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku navrhli základ nové strategie s Afrikou. Posílení spolupráce prostřednictvím partnerství v pěti klíčových oblastech: ekologická transformace; digitální transformace; udržitelný růst a zaměstnanost; mír a vládnutí; a migrace a mobilita. Na základě tohoto dokumentu zahájí Evropa diskuse s africkými partnery o nové společné strategii, která bude schválena na summitu EU-AU v říjnu 2020.

Podle IMO více než 50 000 migrantů využilo dobrovolné humanitární návratové pomoci z Libye od roku 2015. Tuto společnou iniciativu EU-IOM podporuje Evropská unie prostřednictvím svěřeneckého fondu EU pro Afriku (EUTF).

LAT. AMERIKA/USA

Po letech neúspěchů je prezident Donald Trump na dobré cestě, aby v průběhu roku vybudoval podél jižní hranice více než 450 mil zdi.

Dva roky politické a sociální krize v Nikaragui donutily více než 100 tisíc lidí uprchnout ze země.

V Kostarice jsou dvě třetiny všech nikaragujských uprchlíků a žadatelů o azyl, přibližně 77 000 lidí.

CELOSVĚTOVĚ

V důsledku pandemie COVID-19 organizace IOM a UNHCR ohlásily dočasné pozastavení přesídlování uprchlíků.

Ke stažení dostupné na: <http://www.top-az.eu/ke-stazeni/>

TOPAZ ani WMCES nenesou žádnou odpovědnost za fakta či názory vyjádřené v tomto textu. Publikované názory nutně nesdílí TOPAZ ani WMCES. Zodpovědnost za výběr zpráv a statí leží na autorovi.

názory & vzdělávání

Wilfried
Martens Centre
for European Studies